

48107903 : MAJOR : THAI ART HISTORY

KEY WORD : KHMER ARCHITECTURE IN THAILAND

VANVIPHA SUNETA : DEVELOPMENT IN KHMER ARCHITECTURE OF THAILAND
FROM 11TH TO 12TH CENTURY A.D.. THESIS ADVISOR : PROF.SANTI LEKSUKUM,Ph.D..
266 pp.

This research focuses on Khmer architectural development during the 11th to 12th century A.D. in northeast Thailand. This is the period when Khmer communities and sanctuaries were widely established and many inscriptions that recorded activities of the local ruling elites, who were related to the Angkor kings, have been found throughout the region.

Based on pioneering research conducted by Jean Boisselier, M.C. Subhadradis Diskul, Henri Parmentier and other French scholars during 1940-1960s, this thesis investigates the change in architectural features and further addresses the architectural development in relation to local artistic tradition found in this region.

The comparative research finds that, there is a significant interrelationship between Khmer architecture in northeast Thailand and Angkor. Many features, particularly in architectural proportion and building plan, in Baphoun and Angkor Wat style monuments can be traced back to developments in late 11th century provincial sanctuaries in Thailand. The findings can be summarized as follows:

1. The change in Khmer architectural proportion, both in plan and elevation, were initiated in the late 11th century sanctuaries. Changes in plan is particularly evident at Tameaun Thom where the redented sanctuary walls were enlarged with increased indents, a feature successively developed at Phimai and Angkor Wat resulting in the curve roof silhouette and multiplication of antefixes on the roof.

A significant change in proportion is found at the brick sanctuary of Sra Kampamg Yai's widen and protruding portico. Ensuing developments saw the enlargement of the portico with the width consistent with that of the tower. This resulted in the introduction of false-buttresses into Panom Rung's cruciform plan which became a major element of Angkor Wat and Bayon style towers. These innovations enabled the greater size of the porches and the relatively higher proportion of the tower.

2. With the increase in height of the tower, architectural ornaments, such as the base and moldings, were raised with several monuments adding an additional base to the original series of two bases. The height of these bases was also subsequently raised.

The most compelling evidence is that the *Prasada* and *Mandapa* of Prah Viham have bases of different heights, a feature that Phimai modeled and was subsequently applied in Thommanon and Banteay Samrei in Angkor.

The gradual increase in height and scale of the tower also influenced the order of the moldings with some sanctuaries adding a row of foliate molding to the foot-molding profile. Others sanctuaries applied a repetition of lotus-petal moldings and a similar pattern was continued in Angkor Wat and Bayon style towers.

With the increasing height of the tower, the miniature *Prasada*, ornament on the roof structure of the early 11th century is replaced with multi-head naga antefix. The replacement can be dated to the end of 11th century during the reign of Suriyavarman I. However, both naga antefix and miniature *Prasada* decoration co-existed in sanctuaries found in Thailand up until the beginning of 12th century.

3. Presently, there is a concern about the locality of art style in northeast Thailand, where at least two stylistic groups of lintels and ornaments in Khleang and Baphoun have been defined and precisely dated. Moreover, the development of style and architectural form investigated in this thesis does seem to correlate with the historical background and the settlements along the ancient routes between Phimai and Dangraek range. However, there remains the question of how architecture can be tied in with archaeological evidence to further determine how valid the correlations are.

48107903 : สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะไทย

คำสำคัญ : พัฒนาการสถาปัตยกรรมเขมรในประเทศไทย

วรรณวิภา สุเนตตตา : สถาปัตยกรรมเขมรในดินแดนไทยช่วงพุทธศตวรรษที่ 16-17: ลำดับการสืบเนื่อง. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ศ.ดร.สันติ เล็กสุขุม. 266 หน้า.

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการสถาปัตยกรรมเขมรช่วงพุทธศตวรรษที่ 16-17 ในดินแดนไทย อันเป็นยุคสมัยที่ชุมชนอารยธรรมเขมรในภูมิภาคเมืองไทยมีบทบาทสำคัญในการสร้างบ้านเมืองและศาสนสถานขึ้น เป็นจำนวนมาก ผลการวิจัยพบว่าสถาปัตยกรรมเขมรในช่วงพุทธศตวรรษนี้มีการพัฒนาสัดส่วนสอดคล้องกับองค์ประกอบสถาปัตยกรรมและงานประดับอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการปรับปูรุสัดส่วนและแผนผังปราสาทช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 16 ถึงต้นพุทธศตวรรษ 17 ในดินแดนไทย มีรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็นองค์ประกอบสำคัญในแผนผังและรูปทรงของปราสาทในสมัยนั้น โดยมีประดิษฐ์สำคัญดังนี้

1 การปรับสัดส่วนและแผนผังปราสาทเริ่มปรากฏขึ้นตั้งแต่ช่วงครึ่งหลังพุทธศตวรรษที่ 16 แผนผังปราสาทซึ่งขยายขนาดเป็นผังแบบเพิ่มมุม ประกอบด้วยมุมประชานและมุมยอดด้านละ 3 มุม ริเริ่มขึ้นในแผนผังปราสาทตามเมื่อนอนและพัฒนาต่อมาในปราสาทหินพิมายและปราสาทนครวัด ส่งผลอย่างสำคัญต่อรูปทรงขึ้นหลังคากาปราสาทให้มีมุมยอดและงานประดับเพิ่มมากตามไปด้วย

การศึกษาได้พบประดิษฐ์สำคัญว่ากลุ่มปราสาทที่มีมุมด้านหน้ามีแนวโน้มการขยายสัดส่วนมุขให้มีความกว้างมากขึ้น การปรับเปลี่ยนสำคัญที่ปราสาทหลังกลางซึ่งมีมุมด้านหน้าของปราสาทจะกำแหงใหญ่โดยการก่ออนุเขื่นจากมุมประชานเป็นรากฐาน เนื่องจากตัวเรือนฐานซึ่งพบว่าจะมีการพัฒนาต่อมาด้วยการขยายขนาดของมุขจนมีความกว้างเท่ากับเรือนฐานตุ่ปปราสาท และมีผลต่อการเพิ่มหลังคากาปีกนกเชื่อมติดกับมุขปราสาทพนมรุ้ง อันเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ปรากฏในแผนผังปราสาทสมัยนั้น

2 การเพิ่มความสูงของปราสาทส่งผลให้เกิดการปรับระเบียบชุดฐานปราสาทจากเดิมที่มีชุดฐาน 2 ชั้น ด้วยการเพิ่มชุดฐานปราสาทเป็น 3 ชั้น และได้ระดับความสูงของเรือนฐานตุ่ปฐาน ที่มีห้องน้ำ สถาปัตยกรรมที่ 16 ในสมัยพะเจ้าสุริยวงศ์ที่ 1 ทั้งนี้ความนิยมในสัดส่วนและงานประดับแบบปราสาทช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ 16

สำหรับส่วนขั้นบนนี้และงานประดับซึ่งเปลี่ยนจากปราสาทจำลองเป็นนากปัก สามารถกำหนดอายุได้ชัดเจนว่าเริ่มมีการปรับเปลี่ยนในกลุ่มปราสาทอุสุขขนาดเล็กและปราสาทหินทรายขนาดใหญ่ช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 16 ในสมัยพะเจ้าสุริยวงศ์ที่ 1 ทั้งนี้ความนิยมในสัดส่วนและงานประดับแบบปราสาทช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ 16 ยังคงพดต่อเนื่องในภูมิภาคมาจนถึงช่วงพุทธศตวรรษที่ 17

3 การนำผลการศึกษาด้านพัฒนาการสถาปัตยกรรมตรวจสอบกับรูปแบบงานประดับศาสนสถานในดินแดนไทยช่วงพุทธศตวรรษนี้ได้ผลที่สอดคล้องกัน ซึ่งให้มั่นใจในผลการศึกษาพัฒนาการสถาปัตยกรรมอันเป็นประดิษฐ์หลักของวิทยานิพนธ์นี้ และช่วยให้การกำหนดอายุศาสนสถานในแต่ละท้องถิ่นมีความชัดเจนมากขึ้น

ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ .....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552